

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, *28 sierpnia 2015r.*

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Ryszard Czerniawski**

KMP.022.1.2015

Pani
Ewa Dudek
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej

Soo - 022.1.2015

Ryszard Czerniawski

Ryszard Czerniawski

W nawiązaniu do pisma z dnia 7 sierpnia 2015 r. (DZSE-WSPE.4035.226.2015.8.KT), poniżej przedstawiam uwagi Rzecznika Praw Obywatelskich, działającego w myśl art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648) jako organ wizytujący do spraw zapobiegania torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu (krajowy mechanizm prewencji) w rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) – dalej OPCAT.

Na wstępie wyjaśnić należy również, że uprawnienie Rzecznika Praw Obywatelskich działającego jako Krajowy Mechanizm Prewencji (dalej: KMP) do przedstawiania opinii do projektowanych aktów prawnych wynika z art. 19 pkt c OPCAT.

Przedstawiona opinia dotyczy zatem tylko tego fragmentu działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, która obejmuje działalność KMP polegającą na regularnym sprawdzaniu sposobu traktowania osób pozbawionych wolności. W odniesieniu do przesłanego projektu rozporządzenia przez miejsce pozbawienia wolności (por. art. 4 ust. 2 OPCAT) będzie rozumiany jedynie młodzieżowy ośrodek wychowawczy (MOW).

Wskazane wyżej uwagi są istotne z punktu widzenia projektowanego aktu prawnego. Odnosząc się natomiast do projektu *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach* (projekt z dnia 7 sierpnia 2015 r.) wskazać należy:

- I. Pozytywnie ocenić należy § 15 projektowanego rozporządzenia, który określa zakres pomocy udzielanej wychowance w ciąży oraz po urodzeniu dziecka. W ocenie Rzecznika prawidłowo utworzono katalog otwarty obejmujący opiekę i pomoc psychologiczną (§ 15 ust. 2 pkt 2) obejmujący w szczególności zaspokajanie potrzeb dziecka. Wydaje się jednak, iż w przepisach projektowanego rozporządzenia należałoby bardziej szczegółowo określić pewne zagadnienia (np. kwestię ilości dostarczanych ubrań i niezbędnych przedmiotów do pielęgnacji dziecka). Jak wielokrotnie wskazywał Rzecznik Praw Obywatelskich projektodawca określając sytuację nieletnich matek może wzorować się na regulacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2003 r. w sprawie trybu przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy wskazanych zakładach karnych oraz szczegółowych zasad organizowania i działania tych placówek (Dz. U. Nr 175, poz. 1709). W przepisach projektowanego rozporządzenia winien znaleźć się również przepis nakładający na MOW obowiązek dostarczenia nieletniej matce pomocy prawnej w zakresie uregulowania sytuacji urodzonego dziecka, w porozumieniu z nieletnią i jej rodzicami, którym przysługuje władza rodzicielska nad nieletnią i jej dzieckiem.
- II. W rozdziale 3 projektu (§ 27) wskazano na warunki jakie należy stworzyć wychowankom przebywającym w MOW i MOS. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji podczas wizytacji w MOW stale wskazują na potrzebę dostosowania placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych. To zagadnienie zostało także zasygnalizowane w Raporcie RPO z działalności KMP w 2012 r. (s. 54) i jest sygnalizowane w kolejnych raportach rocznych. W odpowiedzi z dnia 29 lipca 2013 r. (DZSE-WSPE-KT-045-27/13) Sekretarz Stanu w MEN wskazał, że „z ogólnej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej wyodrębnia się, zgodnie z art 28 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2008 r. Nr 88, poz. 539, z późn. zm.) rezerwę części oświatowej subwencji ogólnej, która przeznaczona jest na likwidację barier architektonicznych w szkołach i placówkach systemu oświaty. Rezerwą części oświatowej subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego”.

W tej sytuacji zasadne wydaje się włączenie do projektowanej regulacji zapisu wskazującego na potrzebę dostosowania pomieszczeń MOW do potrzeb osób niepełnosprawnych. To projektodawca powinien wskazać jaki zakres infrastruktury winno się dostosować, aby zapewnić realizację praw osób niepełnosprawnych. Jak wynika z analizy projektu rozporządzenia przewiduje się jak największą otwartość placówek publicznych MEN, w tym MOW, co uzasadnia wniosek, iż do placówek oprócz niepełnosprawnych wychowanków mogą przybywać i w nich przebywać niepełnosprawni rodzice, pracownicy czy wolontariusze. Realizacja ratyfikowanej przez Polskę *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych* zobowiązuje do umożliwienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich jego sferach. Wszelkie instytucje państwowe winny zatem podejmować działania ukierunkowane na urzeczywistnienie praw osób z niepełnosprawnością. Według projektowanego aktu prawnego (§ 92), placówki będą dysponować wystarczającym czasem aby dostosować się do nowych wymagań (do dnia 31 sierpnia 2020 r.).

W tym samym przepisie wydaje się zasadne określenie, że MOW dysponują odrębnym pokojem odwiedzin, celem zapewnienia im prywatności, gdzie nieletni będą mogli spotykać się z rodziną i osobami bliskimi.

III. W § 27 ust. 2 pkt 7 projektu wskazano, iż w MOW i MOS znajduje się gabinet profilaktycznej opieki zdrowotnej. Z kolei w § 23 projektu przewidziano, że MOW i MOS zapewniają wychowankom dostęp do opieki medycznej, w tym specjalistycznej. W ocenie Rzecznika należałoby wprowadzić wyraźną regulację prawną, iż wychowanek w chwili przyjęcia do placówki jest poddany wstępnemu badaniu wykonanemu przez pielęgniarkę bądź lekarza oraz, że w dalszej kolejności jest poddawany okresowym badaniom profilaktycznym.

IV. W § 28 ust. 3 pkt 4 projektu wskazano, iż MOW i MOS obowiązane są do monitorowania losów byłych wychowanków i wykorzystywania pozyskanych informacji do oceny skuteczności podejmowanych przez ośrodek działań. Przepis nakładający na MOW wskazany obowiązek jest mało precyzyjny, albowiem nie wskazuje jaki zakres informacji trzeba zbierać w ramach monitorowania, nie wskazuje także przez jaki okres należy zbierać wskazane informacje. Trzeba też zauważyć, iż pewien zakres informacji może być przetwarzany pod warunkiem wyraźnej legitymacji ustawowej (art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, Dz. U. z 2014 r. poz. 1182, ze zm.). Prawo do prywatności do którego odwołuje się § 2 pkt 2 projektowanej regulacji musi uwzględniać zatem mieszczące się w tym prawie, prawo do bycia zapomnianym. Zakres informacji zbieranych w ramach monitorowania losów byłych wychowanków i wykorzystywania pozyskanych informacji do oceny skuteczności podejmowanych

przez ośrodek działań musi zatem zostać doprecyzowany. Tożsame regulacje, które wymagają zmian zostały powielone w innych przepisach projektowanego rozporządzenia (np. § 44 pkt 4).

Uprzejmie proszę o poinformowanie o Rzecznika, w jaki sposób zostały skonsumowane przedstawione uwagi.

z powołaniem
[Signature]